

MAZOWSZE I PODLASIE W OGNIU 1944–1956

Stefan Pabiś

„Stefan”

Stefan Pabiś „Stefan”, ur. 3 VIII 1910 w miejscowości Polowa (gm. Szczerców, pow. Łask). Na teren pow. Wołkowysk przeniósł się z rodziną w 1921. Po ukończeniu 2 klas gimnazjum w Wołkowysku zgłosił się ochotniczo do WP. Służył w 80 pp w Słonimiu. W wojsku ukończył szkołę podoficerską w stopniu plutonowego łączności. W kampanii wrześniowej (w obronie Lwowa) uczestniczył w szeregach 4 batalionu fortecznego. Po kapitulacji garnizonu przed Armią Czerwoną dostał się do obozu jenieckiego w Równem, z którego uciekł. W trakcie drogi powrotnej do domu został zatrzymany przez milicję i osadzony w twierdzy brzeskiej. Po raz drugi zbiegł z transportu kolejowego w okolicach Baranowicz. Do ZWZ w Obwodzie Wołkowysk wstąpił 18 VII 1941, wkrótce objął też stanowisko dowódcy 3 plutonu w 2 kompanii terenowej. W pracy konspiracyjnej dał się poznać jako doskonały organizator. W ramach akcji „Burza” zmobilizował swój pluton, uczestniczył w walkach z wycofującymi się jednostkami niemieckimi. 14 VII 1944 został po raz trzeci aresztowany przez NKWD, a następnie przekazany do 6 zapasowego batalionu II Armii „ludowego” WP pod Białymstokiem. W końcu września 1944 zorganizował ucieczkę i powrócił na teren pow. Wołkowysk, podejmując na nowo działalność konspiracyjną. Wiosną 1945 rozpoczął tworzenie oddziału partyzanckiego o krypt. „BOA”, z którym wykonał wiele brawurowych akcji. W sierpniu 1945 otrzymał awans do stopnia podporucznika czasu wojny, został także mianowany szefem samoobrony Obwodu Wołkowysk AKO (nadano mu ponadto Krzyż Walecznych). 23 IX 1945 przeprowadził swój oddział przez granicę, a następnie przerzucił go do Bobolic (pow. Koszalin). W grudniu 1945 wraz z dwoma podkomendnymi przeprowadził przez granicę kolejną grupę konspiratorów. Zaskoczony przez NKWD na stacji w Waliłach (pow. Sokółka), mimo postrzału w kręgosłup po raz kolejny zdołał uciec z rąk Sowieców. Aż do początku maja 1946 ukrywał się i leczył ranę na terenie pow. Ostrów Mazowiecka. Do Bobolic powrócił w maju 1946. 18 V 1946 ostrzeżony przez funkcjonariusza UB Tadeusza Pycię (współpracownika organizacji) zdołał uniknąć aresztowania. Początkowo ukrywał się w Malborku, następnie w Pasłęku i Szczytnie. Aresztowany przez „bezpiekę” w październiku 1946 razem z dwoma podkomendnymi zbiegł kolejny już raz w trakcie konwojowania do WUBP w Olsztynie. Ujawnił się 21 IV 1947, mimo to został aresztowany 30 I 1948. W pierwszym procesie przed WSR w Olsztynie, w grudniu 1949 otrzymał wyrok 10 lat więzienia, w drugim – 30 VI 1950 – zmieniony na dwukrotną karę śmierci. Ułaskawiony, z zamianą na dożywocie, karę więzienia odbywał w zakładzie karnym w Barczewie. Opuścił go 16 III 1955. Jeszcze w latach 80. funkcjonariusze SB prowadzili wobec niego działania operacyjne. Zmarł 12 VIII 2003.

